

Riktlinjer

Styrdokument

Riktlinjer för det minoritetspolitiska arbetet

Antaget av: Kommunstyrelsen
Datum: 2022-12-01 § 343
Gäller från och med: 2022-12-01
Ansvar uppföljning/uppdatering: Kanslichef

ULRICEHAMNS
KOMMUN

Våra styrdokument

[Normerande]

Policy - Vår hållning, övergripande

Riktlinjer - Rekommenderade sätt att agera

Regler - Absoluta gränser och ska-krav

[Aktiverande]

Strategi - Avgörande vägval och strategiområden från fullmäktigeberedningar

Program - Avgörande vägval och programområden från andra än fullmäktigeberedningar

Plan - Uppdrag, tidsram och ansvar

Innehåll

1	Bakgrund.....	4
1.1	Mänskliga rättigheter	5
1.2	Kartläggning	5
2	Syfte.....	5
3	Aktuell lagstiftning.....	5
4	Minoritetslagen	7
4.1	Främjande och synliggörande	7
4.2	Inflytande och delaktighet.....	7
4.3	Information och myndighetsbemötande	8
4.4	Äldreomsorgen	8

1 Bakgrund

I februari 2000 ratificerade Sverige Europarådets ramkonvention om *skydd för nationella minoriteter*, samt den europeiska stadgan om *landsdels- eller minoritetsspråk*. De bygger på insikten att det finns ett stort antal minoriteter i Europa som levt i området sedan lång tid och som har eget språk och egen kultur. Det konstateras bland annat i ramkonventionen och i språkstadgan att vissa minoritetsspråk riskerar att gå förlorade och att skydd av nationella minoriteter är nödvändigt för språklig och kulturell mångfald, stabilitet, demokratisk säkerhet och fred.

2009 genomförde regeringen en uppdatering av minoritetspolitiken med bland annat lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724). År 2016 fattade regeringen beslut om en översyn och analys av lagen som ledde till propositionen 2017/18:199 *En stärkt minoritetspolitik*. Den stärkta lagstiftningen trädde i kraft 1 januari 2019.

I samband till ratificeringen i Sverige infördes minoritetspolitiken som politikområde. Judar, samer (som även är urfolk), romer, sverigefinnar och tornedalingar erkändes som nationella minoriteter i landet. De nationella minoritetsspråken är jiddisch, samiska (alla varieteter), romani chib (alla varieteter), finska och meänkieli (alla varieteter).

När riksdagen beslutade om de nationella minoriteterna och minoritetsspråken utgick man från Europarådets konventioner. De innehåller ingen definition av begreppet nationell minoritet men ramkonventionen nämner i artikel 5 religion, språk, traditioner och kulturarv som viktiga delar av nationella minoriteters identitet. Regeringen kompletterade dessa kriterier med några ytterligare och kom fram till att en grupp, för att räknas som nationell minoritet i Sverige, ska ha

- en uttalad samhörighet och en (till antalet i förhållande till resten av befolkningen) icke-dominerande ställning i samhället
- en religiös, språklig, traditionell och/eller kulturell tillhörighet
- en vilja och strävan att behålla sin identitet
- historiska eller långvariga band med Sverige

Judar, samer, romer, sverigefinnar och tornedalingar uppfyller dessa kriterier. Inom varje grupp finns en religiös, språklig, traditionell och/eller kulturell tillhörighet och en önskan att behålla sin identitet.

1.1 Mänskliga rättigheter

Personer som tillhör nationella minoriteter i Sverige har genom historien ofta fått sina rättigheter kränkta. Många har utsatts för diskriminering, förminskning och övergrepp i form av bland annat tvångssteriliseringar och rasbiologisk forskning.

Länge föregicks det ett politiskt arbete som innebar att flera minoriteter förbjöds att använda sitt modersmål i skolan, och det egna språket kom för många att förknippas med skam.

Många personer som tillhör nationella minoriteter bär än idag med sig egna minnen och upplevelser från denna tid. Diskriminering och förminskning fortsätter ske även i dagens samhälle vilket understryker betydelsen av lagstiftningen.

1.2 Kartläggning

Ulricehamns kommun har genomfört en kartläggning för att ta reda på vilka språkkunskaper det finns i kommunens förvaltning. Kartläggningen ska regelbundet uppdateras.

För att kunna förverkliga minoritetslagen måste kartläggningen ske i enlighet med bestämmelserna i dataskyddsförordningen.

2 Syfte

Riktlinjens syfte är att uppfylla de skyldigheter Ulricehamns kommun har utifrån minoritetslagstiftningen.

3 Aktuell lagstiftning

Rättigheter och skyddet för nationella minoriteter regleras i både den nationella och den internationella lagstiftningen. Den är en rättighetslagstiftning som utgår ifrån centrala principer om mänskliga rättigheter. Dessa rättigheter gäller delaktighet och inflytande samt skydd av språk och kultur.

Regeringsformen (kap.1, 2 §)

Samiska folkets och etniska, språkliga och religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv ska främjas.

Regeringsformens andra kapitel innehåller bestämmelser om grundläggande fri- och rättigheter, och stadgar bland annat att lag eller annan föreskrift inte får innebära att någon missgynnas därför att han eller hon tillhör en minoritet med hänsyn till etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande

Europarådets ramkonvention och mänskliga rättigheter (1998/99:143)

År 2000 anslöt sig Sverige till Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om minoritetsspråk. Varje land utser själv sina nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)

Minoritetslagen är en rättighetslagstiftning och en del av mänskliga rättigheter. Implementeringen av lagen i kommuner och regioner handlar främst om att förverkliga rättigheter och inte bara om att tillgodose behov, intressen eller önskemål.

Minoritetslagen betonar särskilt att barn och unga ska ges förutsättningar till inflytande.

Bibliotekslagen (2013:801, 5 §)

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska särskild uppmärksamma de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska. Detta bland annat genom att erbjuda litteratur på minoritetsspråk.

Skollagen (2010:800, kap. 10, 7 §)

Elever som själva anser sig tillhöra någon av de nationella minoriteterna har rätt till undervisning i nationella minoritetsspråk. Detta gäller för elever i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och gymnasieskolan. Det räcker med att en elev önskar undervisning för att skolan ska bli skyldig att ordna undervisning. Skyldigheten gäller om det går att finna en lämplig lärare.

Språklagen (2009:600, 8 §)

Det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken.

Socialtjänstlagen (2001:453, kap. 5, 6 §)

Kommunen ska arbeta för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska där detta behövs i omvårdnaden av äldre personer.

4 Minoritetslagen

Kommunen spelar en avgörande roll för att minoritetslagen ska få genomslag i praktiken. Personer ska till exempel ha möjlighet att använda finska, samiska, meänkieli både muntligt och skriftligt i samband med kontakter med kommunen. De ska ha rätt till att få tillgång till äldreomsorg som har en väsentlig del på finska, samiska eller meänkieli.

Eftersom minoritetspolitiken är sektorsövergripande bör Ulricehamns kommun sträva efter att integrera frågan inom berörda sektorsområden och som en del i rättighetsarbetet.

4.1 Främjande och synliggörande

Kommunen ska arbeta för att främja nationella minoriteters möjligheter att behålla och utveckla sin kultur. Framtiden för de nationella minoriteterna är osäker och flera av språken är starkt hotade.

Kommunen ska främja och synliggöra nationella minoriteter genom att flagga på högtidsdagarna och genom att anställda ska få relevant information på området.

Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska särskilt främjas inom kommunens verksamheter. Det kan handla om arbetet med elev- och barngrupper i pedagogisk verksamhet, modersmålsundervisning, tillgång till litteratur om och på de nationella minoritetsspråken på biblioteken.

4.2 Inflytande och delaktighet

De nationella minoriteternas möjligheter till inflytande är avgörande för att synliggöra gruppernas behov i samhället och en förutsättning för att Ulricehamns kommun ska kunna leva upp till förpliktelserna i minoritetslagstiftningen. I lagen betonar man att minoritetsarbetet ska göras tillsammans med de nationella minoriteterna som ska ses som rättighetsbärare och experter på sin situation.

Ett samråd bildas för att ha en strukturerad dialog med båda parter och ska vara politiskt förankrat. Samråd ska genomföras när nya initiativ tas på området.

4.3 Information och myndighetsbemötande

För att nationella minoriteter ska kunna känna delaktighet i samhället spelar det roll hur kommunen bemöter dem i ärenden.

Information om rättigheter ska inte bara förmedlas utan kommunen ska också informera om sitt ansvar enligt lagstiftningen.

På kommunens hemsida ska information finnas om nationella minoriteters rättigheter och om det egna arbetet inom området. Informationen ska om möjligt finnas på både minoritetsspråk och på svenska för främjande av de nationella minoriteternas möjlighet att utveckla och bibehålla språk och kultur.

Personer ska kunna använda finska, meänkieli samt samiska vid muntliga och skriftliga kontakter med kommunen. Detta gäller enbart om ärendet kan handläggas av personal som behärskar minoritetsspråken.

Kommunen ska skapa en struktur för att möta minoritetsspråkiga medborgare i muntliga och skriftliga kontakter.

4.4 Äldreomsorgen

Att kunna vistas i en miljö där personal och andra boende talar ens modersmål och har gemensamma erfarenheter kan betyda mycket för den som är äldre. I detta sammanhang är inte bara språket viktigt utan också kulturen. Människor ska kunna tala om vilka behov och önskemål man har oavsett om man kan svenska eller inte. Det är inte ovanligt att äldre gradvis förlorar förmågan att tala och förstå andra språk än modersmålet.

Kommunen ska på begäran erbjuda möjlighet att få hela eller en betydande del av service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som kan finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska. Denna möjlighet kan enbart erbjudas då det finns tillgänglig personal som behärskar det begärda nationella minoritetsspråket.

Kommunen ska arbeta för att det finns tillgång till personal med kunskaper i minoritetsspråken där detta behövs i omvårdnaden av äldre.

Kommunen ska i samband med ansökan om bistånd inom äldreomsorgen, informera om möjlighet till service och omvårdnad på nationellt minoritetsspråk. Information ska även finnas tillgänglig på kommunens hemsida.

Ett arbete för att de äldre ska kunna behålla sin kulturella identitet bör genomföras.